

Svar Rek. 30/2018 - Økt samarbeid mellom helsevesen i Norden

1. Rekommandasjon

Rekommandasjonen har følgende ordlyd:

Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd

att främja nordiskt samarbete kring digitalt vårdssamarbete

att vidareutveckla det nordiska samarbetet inom högspecialiserad behandling och sällsynta sjukdomar/diagnoser.

att vidareutveckla det nordiska folkhälsosamarbetet och arbeta aktivt för att säkra jämlik vård

att undersöka närmare samverkan mellan de nordiska sjukvårdssystemen inom patologi, onkologi, reumatiska sjukdomar, organtransplantationer, brännskador, epilepsi, rehabilitering av barn efter olyckor, kirurgi på nyfödda spädbarn, hjärt-och lunghabilitering för barn samt kompetenscenter för respiratorbehandling i hemmet.

2. Meddelelse fra Nordisk ministerråd

Nordisk ministerråd deler Nordisk råds anbefaling om å styrke samarbeid mellom helsevesen i Norden. Ministerrådet jobber aktivt med å fremme et godt nordisk samarbeid på helseområdet. Som en oppfølging til anbefalingene i Könberg rapporten, «det framtidige nordiske helse-samarbetet», har man særskilt i løpet av de siste fem årene gjort en rekke innsatser for å starte opp, revitalisere eller videreutvikle det nordiske helsesamarbeidet på en rekke områder som alle er relevante for rekommandasjonen og rapporten fra Nordisk råds velferdsutvalg. I det følgende vil Nordisk ministerråd redegjøre for det nordiske samarbeidet innenfor de områdene som Nordisk råd særskilt fremhever i sin rekommandasjon.

Bakgrunn

Digitalt helsesamarbeid, e-helse og velferdsteknologi

Nordisk ministerråd har samarbeidet om e-helse i et særskilt nettverk siden 2010. Arbeidet har pågått gjennom toårige mandatperioder og Danmark leder samarbeidet under perioden 2017-2019. Nettverkets hovedfokus er på kunnskapsformidling og erfaringsutveksling samtidig som nettverket også diskuterer landenes politiske målsettinger som kan forsterke posisjoner overfor EU initierte initiativ som «Connecting Eu-

rope Facility på eRecept». Nettverket skal også utvikle indikatorsamarbeid som knyttes opp til OECD, WHO og EU samt styrke samarbeid angående nordiske standarder for personlig helseinformasjon med særskilt fokus på mobilitet over landegrensene.

Et annet område som har vært i fokus de senere årene er digitalisering og utvikling av velferdsteknologiske løsninger. Et av forslagene i Könbergrapporten var å ta frem en felles nordisk definisjon og retningslinjer for velferdsteknologi med sikte på å harmonisere standarder for velferdsteknologiske produkter og inkludere brukerne i utviklingsarbeidet. Dette forslaget ble diskutert av ministerrådet i mars 2018. Sverige har siden satt i gang et treårig prioriteringsprosjekt kalt «lösninger för vård och omsorg på distans, inklusive e-resept» hvor utvikling og bruk av velferdsteknologi særskilt i utkants-strøk utgjør en stor del av prosjektet som har et forventet budsjett på 12 millioner DKK. Prosjektet kommer til å bygge videre på resultatene av et avsluttet prosjekt i velferdsteknologi, CONNECT, som ble ledet av Nordens velferdssenter. Ministerrådet vedtok også en politisk prioritering for 2019–2021: "Hur skapar vi mer sammanhålla vård- och omsorgsprocesser, med särskild fokus på äldre brukare och patienter". Et av områdene som skal belyses i prosjektet som skal startes opp under dette temaet er digitaliseringens muligheter i sammenheng med omsorgsprosesser.

Det er også viktig å nevne det nordiske statsministerinitiativet "nordiske løsninger på globale samfunnsutfordringer" som pågår under perioden 2017–2019. Her inngår flaggskipssatsningen "nordiske velferdsløsninger" som blant annet skal styrke eksport av nordiske produkter og felles internasjonal markedsføring av innovative nordiske velferdsteknologiske løsninger. I regi av Nordic Innovation har syv slike prosjekter fått tilskudd for et samlet beløp av 25 millioner NOK.

I tillegg tok det norske formannskapet i 2017 initiativ til et treårig prioriteringsprosjekt «Nordisk forskningssamarbeid for bedre helse 2017-2019». Hovedformålet med prosjektet er å utrede, foreslå og eventuelt komme med nye tiltak for å styrke, effektivisere og videreføre innsatser som kan forenkle og spare ressurser samt gjøre det enklere for forskere i de nordiske landene å samarbeide på helsedata og kliniske studier. Prosjektet inneholder tre del-prosjekter som handler om etikkgodkjenninger, nordiske løsninger for å gjøre helsedata lettere tilgjengelig samt videreutvikling av det nordiske samarbeidet om kliniske studier. Prosjektet har et samlet budsjett på 7,3 MDKK (2017-2019) og prosjektet bidrar også til å bygge opp den nordiske kunnskapsbasen og styrke samarbeidet mellom helsevesen i Norden. I tillegg ble det i april 2018 utlyst 38 millioner NOK til klinisk forskning innenfor barnekreft. Midlene kommer fra prioriteringsbudsjettet, den norske kreftforeningen og Norges forskningsråd.

Helse -og sosialsektoren har som løpende prioritet å videreutvikle det igangsatte arbeidet innenfor digitale løsninger, e-helse og velferdsteknologi. Et nylig konkret eksempel på dette er et planlagt prosjekt for å kartlegge eksisterende nordiske digitale verktøy for å redusere psykisk uhelse blant barn -og ungdom.

Høyspesialisert behandling og sjeldne sykdommer

Som et ledd i oppfølgingen til forslagene i Könberg rapporten har ministerrådet etablert et nordisk utvalg for høyspesialisert behandling og et nordisk nettverk om sjeldne sykdommer, som begge ble opprettet i 2016. Både utvalget og nettverkets arbeid har fornyede mandat som nå løper frem til 31 desember 2019. Hovedformålet med de to gruppene er å ytterligere konsolidere og støtte det nordiske samarbeidet på disse områdene. Utvalget for høyspesialisert behandling har i inneværende mandatperiode som hovedoppgave å gjennomføre en kartlegging som blant annet skal brukes som grunnlag for utvalgets drøftelser av hvor nordisk samarbeid innenfor høyspesialisert behandling gir merverdi (det norske helsedirektoratet har formannskapet for utvalget i 2018-2019). Ved utgangen av utvalgets mandat i 2019 skal utvalget utarbeide rekommandasjoner om nordisk samarbeid om høyspesialisert behandling etter 2019.

Nettverket om sjeldne sykdommer skal også utarbeide rekommandasjoner om nordisk samarbeid på området etter 2019 (nettverket har representanter fra nasjonale myndigheter på henholdsvis helse -og sosialområdet, fra kompetansesentre om sjeldne sykdommer og representanter fra pasientforeninger, samt det eksisterende nordiske nettverket «Rarelink»).

Folkehelse

Folkehelsesamarbeidet i Norden fikk også økt betydelse etter Könberg rapporten gjennom etableringen av den nordiske folkehelsearenaen og utvikles løpende. Ved nåværende tidspunkt har man satt i gang åtte konkrete initiativ med fokus på ulikhet i helse, psykisk helse og alkohol, narkotika og tobakk. Noen eksempler på konkrete prosjekter som har kommet i gang som et resultat av disse initiativene er prosjektene «*Nordisk tobakkspolitikk 2.0*»; «*Förändrade dryckesvanor bland unga och äldre i Norden*»; «*Cannabis – vård och politik i Norden*»; «*Skolelevers psykiska hälsa i Norden*» og «*Jämlig hälsa – Förutsättningar på nationell nivå*» som består av fem del-prosjekter og blant annet skal gjennomføre en sammenlignende studie av hvordan de nordiske landene arbeider med å redusere helseforskjeller på nasjonalt nivå. Samlet utgjør folkehelsearenaens arbeid en viktig satsning for å bekjempe helseulikheter i Norden og bidrar til å øke kunnskapsbasen om felles utfordringer og verktøy og tiltak som fungerer i praksis.

Nordisk samarbeid mellom helsevesen, om særskilte sykdommer og tilstander

Samarbeid mellom helsevesen i Norden er under utvikling på en rekke områder. Under følger noen eksempler som viser at det foregår et stadig utviklingsarbeid innenfor det nordiske helsesamarbeidet både med hensyn til konkrete tjenesteytelser og når det gjelder langsiktig opparbeiding av en felles kunnskapsbase for beste praksis innenfor helsetjenester og behandlinger i Norden som dermed kan være til nytte både for helsemyndighetene og brukerne i de nordiske landene.

Visse sykdommer eller skader er så pass uvanlige i Norden at å utvikle og benytte seg av spisskompetanse og tjenester på et begrenset antall steder gir merverdi, også ut i fra et kostnadsperspektiv. Det er bakgrunnen for opprettelsen av blant annet utvalget for høyspesialisert behandling og nettverket om sjeldne sykdommer. Et konkret eksempel på nordisk samarbeid er opprettelsen av et nordisk kvalitetsregister for ryggmargsskader, "NordicSCIR" ved St. Olavs Hospital i Norge.

Her kan det også tillegges at det i regi av den nordiske helseberedskapsgruppen (Svalbardgruppen) er utviklet en nordisk mekanisme til håndtering av massebrannskader for å best mulig utnytte Nordens samlede kapasitet hvis det skulle oppstå en alvorlig brannulykke i Norden. Brannskadeavsnittet ved Haukeland sykehus i Bergen har på litt under 30 år opparbeidet seg som et flaggskip i sitt fagfelt, og står i dag klar til å ta imot brannskadde fra hele Norden i tilfelle større katastrofer inntreffer.

På onkologiområdet har Sverige nylig tatt initiativ til et felles nordisk nettverk for tverrvitenskapelig forskning på innføring av standardiserte pakkeforløp i kreftbehandling. Nettverket skal stimulere forskning innenfor dette området, sikre erfaringsutveksling og kunnskapsspredning samt skape nordiske forum for forskersamarbeid. I nettverket inngår allerede Danmark, Norge og Sverige, men på sikt ønsker man at alle de nordiske landene skal være med. Hovedmålsettingen med initiativet er å forbedre pakkeforløpene og kreftbehandlingen i de nordiske landene basert på hva som fungerer best.

Når det gjelder organtransplantasjoner samarbeides det innenfor organisasjonen Scandiatransplant, som er en organutvekslingsorganisasjon for de nordiske landene (samt Estland som kom med i 2017). Scandiatransplant er eiet av sykehus som utretter organtransplantasjoner i de nordiske landene og har en felles database med alle nordiske pasienter som venter på en organtransplantasjon. Scandiatransplant fungerer også som møteplattform og nettverk for utveksling av informasjon og diskusjon med helsemyndighetene rundt relevante tema som for eksempel EUs lovgivning på transplantasjonsområdet. Selv om dette samarbeidet ligger utenfor Nordisk ministerråds regi, var opprettelsen av Scandiatransplant støttet av Nordisk ministerråd.

Behandling av rekommandasjonen i Nordisk ministerråd

Nordisk ministerråd konstaterer at det finnes et omfattende samarbeid mellom nordiske helsevesen som er under løpende utvikling. En viktig satsning er digitalt helsestjenestesamarbeid som understøtter den generelle digitaliseringsinnsatsen som er høyt politisk prioritert i det nordiske samarbeidet. Tiltak innenfor høyspesialisert behandling og sjeldne diagnoser er allerede i gang og skal videreutvikles fremover, samtidig med at et bredt fokusert folkehelsesamarbeid er i gang og støtter opp under erfaringsutveksling og kunnskapsspredning i Norden.

Ministerrådet støtter anbefalingen om å styrke samarbeidet mellom helsevesen i Norden på ulike sykdommer og diagnoser til beste nytte både for brukerne og helsemyndighetene i de nordiske landene. Ministerrådet påminner samtidig om pågående initiativ hvor det arbeides aktivt med å styrke helsesamarbeidet. Ministerrådets beslutninger om politiske prioriterte tema, som tidligere nevnt, er gode eksempler på dette.

Nordisk ministerråd anser herved at rekommandasjonen er oppfylt